

ПОЛТАВСЬКА ДЕРЖАВНА АГРАРНА АКАДЕМІЯ
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ ТА МЕНЕДЖМЕНТУ
КАФЕДРА ПІДПРИЄМНИЦТВА І ПРАВА

*II Міжнародна науково-практична
конференція (заочна форма)
«Формування та перспективи розвитку
підприємницьких структур в рамках
інтеграції до європейського простору»*

Полтава 2019

УДК 330.15:334.723

ББК 65.291.5

Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції (заочна форма) «Формування та перспективи розвитку підприємницьких структур в рамках інтеграції до європейського простору» – Полтава, 2019. – 715 с.

У матеріалах конференції розглядаються аспекти методології і практики управління господарської діяльності підприємств в рамках інтеграції до європейського простору.

Збірник розрахований на науково-педагогічних працівників, аспірантів, студентів вищих навчальних закладів, фахівців практиків. Матеріали друкуються мовою оригіналів. За виклад, зміст і достовірність матеріалів відповідають автори.

Голова організаційного комітету:

Махмудов Х. З. – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри підприємництва і права Полтавської державної аграрної академії.

Члени організаційного комітету:

Галич О. А. – кандидат економічних наук, доцент, декан факультету економіки та менеджменту Полтавської державної аграрної академії.

Калашник О.В. – кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри підприємництва і права Полтавської державної аграрної академії.

Михайлова О.С. – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри підприємництва і права Полтавської державної аграрної академії.

Писаренко С.В. – кандидат сільськогосподарських наук, доцент, доцент кафедри підприємництва і права Полтавської державної аграрної академії.

Кальян О. С. – кандидат юридичних наук, доцент, професор кафедри підприємництва і права Полтавської державної аграрної академії.

Мороз С. Е. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри підприємництва і права Полтавської державної аграрної академії.

*Бойко О. С.,
ЗВО «Магістр» за ОПП Облік і оподаткування
Науковий керівник – Канцедал Н. А.,
к.е.н., доцент, доцент кафедри бухгалтерського обліку
Полтавська державна аграрна академія
м. Полтава, Україна*

ОСОБЛИВОСТІ СПИСАННЯ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНOSTІ ЗА ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНИМИ ОПЕРАЦІЯМИ

Світова економіка характеризується динамічними змінами, розширенням зв'язків у глобальному просторі та зростанням зовнішньоекономічних операцій, в тому числі й в Україні.

Як зазначає Н. А. Канцедал, глобалізаційні процеси, інституційні зміни та інші суспільні перетворення спричиняють набуття об'єктами обліку нових форм і властивостей, що потребують ідентифікації, оцінки та відображення в обліково-інформаційних системах [1, с. 22]. В межах даного дослідження в якості такого об'єкта розглядається безнадійна дебіторська заборгованість за зовнішньоекономічними операціями.

В загальному розумінні безнадійна дебіторська заборгованість є різновидом поточної дебіторської заборгованості, щодо якої існує впевненість про її неповернення боржником або за якою минув строк позовної давності.

Упевненість в неповерненні боргу може ґрунтуватися на фактах, які свідчать, що борг не буде погашено, зокрема, з наступних причин: ліквідація боржника (в тому числі через банкрутство); прощення боргу (ст. 605 Цивільного кодексу) [2]; відхилення судом позову про стягнення заборгованості з боржника.

При цьому законодавство не вимагає ототожнення безнадійної заборгованості в бухгалтерському обліку з критеріями такої відповідно до пп. 14.1.11 п. 14.1 ст. 14 Податкового кодексу [3], у зв'язку з чим у платників податку на прибуток можуть виникати різниці, що впливають на об'єкт оподаткування.

Позовна давність – це строк, у межах якого особа може звернутися до суду з вимогою про захист свого цивільного права або інтересу. Загальна позовна давність установлюється тривалістю у три роки (статті 256 та 257 Цивільного кодексу) [2]. При цьому ст. 258 Цивільного кодексу [2] встановлено спеціальну позовну давність строком один рік (наприклад, у зв'язку з недоліками проданого товару). Для окремих видів вимог законом може встановлюватися і більш тривала позовна давність порівняно із загальною.

Після закінчення строку позовної давності заборгованість за ЗЕД-договорами купівлі-продажу також набуває ознак безнадійності і її слід списати з балансу. Списання дебіторської заборгованості нерезидента в бухгалтерському та податковому обліку не відрізняється від списання

дебіторської заборгованості резидента України [4].

Особливостями, що пов'язані саме з нерезидентським статусом такого боржника є: визначення строку позовної давності та урахування курсових різниць.

1. Визначення строку позовної давності. Такий строк згідно зі статтею 8 Конвенції про позовну давність у міжнародній купівлі-продажу товарів для країн учасниць становить чотири роки. Перебіг строку позовної давності починається від дня випадків, передбачених статтями 10, 11 та 12 Конвенції [5]. Перерва та продовження строку позовної давності регулюються статтями 13 – 21 Конвенції.

Перебіг строку позовної давності припиняється, коли кредитор учиняє дію, яка згідно з правом розглядається як порушення судового розгляду проти боржника або як пред'явлення вимоги в ході розпочатого раніше судового розгляду проти боржника з метою одержання задоволення або визнання цієї вимоги [5].

Конвенція не застосовується у наступних випадках: 1) якщо сторони договору купівлі-продажу у зрозумілій формі виключили її застосування; 2) до договорів, у яких зобов'язання продавця полягають переважно у виконанні робіт або наданні послуг. Договори на постачання товарів, які потребують подальшого виготовлення або виробництва, вважаються договорами купівлі-продажу, якщо сторона, яка замовляє товари, не зобов'язана постачати істотну частину матеріалів для їх виготовлення [6].

Також Конвенція не поширюється на продаж окремих видів активів, зокрема: 1) товарів, що купуються для особистого, родинного або домашнього користування; 2) товарів з аукціону; 4) фондових паперів, акцій, забезпечувальних паперів, оборотних документів і грошей; 5) суден водного та повітряного транспорту; 6) електроенергії.

Загальний строк позовної давності може продовжуватися або припинятися, але його загальна тривалість не може перевищувати 10 років (статті 8 та 23 Конвенції) [5].

2. Облік курсових різниць. Якщо нерезидент заборгував грошові кошти резиденту-експортеру (зокрема, оплату за раніше експортований товар), така його заборгованість є монетарною статтею балансу. Тому за нею весь час протягом існування його заборгованості розраховуються курсові різниці – на кожен дату балансу. При цьому курсова різниця розраховується також на дату списання такої заборгованості – на дату господарської операції. Це регулюється п. 8 П(С)БО 21 [7].

Якщо резидент-імпортер перерахував аванс нерезиденту, то така заборгованість є немонетарною, тому що вона повинна бути погашена шляхом постачання товарів, що не передбачає надходження грошових коштів у валюті. Однак, якщо в подальшому нерезидент не здійснив постачання товару, та резидент подає позов про повернення такої передоплати у грошовій формі – така заборгованість перекваліфіковується в монетарну і відповідно за нею з

моменту такої перекваліфікації починають розраховуватись курсові різниці також відповідно до п. 8 П(С)БО 21 [4].

Якщо розрахунки за ЗЕД-договорами купівлі-продажу здійснюються в установлені законодавством строки (заборгованість не прострочена) й інших валютних цінностей за межами України у підприємства-резидента немає, то декларацію про валютні цінності подавати не потрібно [4].

Натомість, прострочена за строками, установленими в договорі дебіторська заборгованість нерезидента, свідчить про те, що у підприємства-резидента за кордоном «застрягли» цінності у вигляді не отриманих товарів або ж не отриманих від нерезидента грошових коштів. В такому випадку суми такої простроченої заборгованості (причому як товарної, так і грошової) підлягають обов'язковому щоквартальному декларуванню.

Прострочену дебіторську заборгованість слід показувати в декларації починаючи з дня порушення граничних строків розрахунку в іноземній валюті незалежно від строку її позовної давності, тобто навіть після його закінчення – такою є позиція Державної фіскальної служби.

Отже, суми простроченої дебіторської заборгованості і навіть списаної після закінчення строку позовної давності на витрати (або за рахунок резерву сумнівних боргів) резидент має декларувати в п. 5 розд. III і в розд. V декларації до моменту:

- зарахування коштів на валютний рахунок експортера в уповноваженому банку – при експортній операції;
- здійснення постачання товару до України – при імпорتنій операції.

Отже, за результатом проведеного дослідження можна зробити висновки:

1. Строки позовної давності за ЗЕД-договорами купівлі-продажу можуть відрізнятися від строків за внутрішньоукраїнськими договорами.
2. Курсові різниці визначають тільки за монетарними заборгованостями, тобто такими, за якими не виконано обов'язок перерахувати грошові кошти.
3. Порушивши граничні строки розрахунків у ЗЕД, підприємство зобов'язане щокварталу подавати валютну декларацію за простроченою дебіторською заборгованістю, навіть після її списання.

Список використаних джерел

1. Канцедал Н. А. Наукова інтерпретація методології обліку у працях корифеїв бухгалтерської думки/ Н. А. Канцедал // Облік і фінанси. – 2018. – № 2(80) – С. 16.-23. Режим доступу: <http://www.afj.org.ua/ua/article/566/>
2. Цивільний кодекс України №435-IV від 16 січ. 2003 р. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
3. Податковий кодекс України № 2755-VI від 2 груд. 2010 р. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

4. Горбовцов С. Списання кредиторської та дебіторської заборгованості за ЗЕД-договорами / С. Горбовцов / [Електронний ресурс] : «Дебет-Кредит». – 2018. – 17.01.2018. Режим доступу : <https://news.dtki.ua/accounting/individual-transactions/46813>
5. Конвенція ООН про позовну давність у міжнародній купівлі-продажу товарів 1974 року (укр/рос) від 14 черв. 1974 р. . [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_002
6. Адамович Н. Закінчення строку позовної давності за ЗЕД-договорами / Н. Адамович / [Електронний ресурс] : «iFactor». – 2016. – Режим доступу : <https://i.factor.ua/ukr/journals/nibu/2016/september/issue-78/article-22016.html>
7. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 21 «Вплив змін валютних курсів», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 10 серпня 2000 р. № 193 зі змінами і доповненнями. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0515-00>

Болотова В.В., аспірант

Харківський національний аграрний університет

ім. В.В. Докучаєва, м. Харків, Україна

Науковий керівник Олійник Т.І., док. екон. наук професор

ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ ІНСТИТУЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ

Загалом інституційне забезпечення аграрної сфери – сукупність інститутів державного і недержавного спрямування, котрі забезпечують правове, організаційне та економічне середовище, необхідне для підтримки ефективного здійснення і подальшого розвитку агрогосподарювання.

Проблеми аграрного ринку через інституціоналізм, та інституцій у своїх роботах у різні часи займалися такі вчені як Шпикуляк О. Г., Курило О.М., Ульяновченко Ю.О., Задорожна Л.М., Кравець В.І., Гриценко А., Даниленко А., Елгар Е., Коуз Р., Норт Д., Хмелевський А., Чухно А., Яременко О. та інші. Однак аналіз досліджуваної категорії підводить до висновку, що не всі аспекти інституціонального розвитку аграрного ринку розглянуті.

Системна та комплексна державна аграрна політика в Україні має бути спрямована на підвищення ефективності використання задіяного в сільськогосподарському виробництві потенціалу, що дозволить аграрному сектору бути «точкою зростання» й фундаментом подальших модернізаційних перетворень економіки країни.

Отже, основними напрямками інституційного забезпечення розвитку аграрного сектору в Україні мають бути такі: